

Отримано: 10 жовтня 2025 р.

Прорецензовано: 20 жовтня 2025 р.

Прийнято до друку: 23 жовтня 2025 р.

email: yuliyagorodnichenko@gmail.com

ORCID-ідентифікатор: <https://orcid.org/0000-0003-0473-8101>

email: viacheslav_bizyanov@ukr.net

ORCID-ідентифікатор: <https://orcid.org/0000-0002-2021-321X>DOI: [http://doi.org/10.25264/2311-5149-2025-39\(67\)-95-100](http://doi.org/10.25264/2311-5149-2025-39(67)-95-100)

Кривенко Ю. В., Бізянов В. В. Залучення інвестицій з країн Євросоюзу та розвиток підприємницької екосистеми. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»* : серія «Економіка» : науковий журнал. Острогор : Вид-во НаУОА, грудень 2025. № 39(67). С. 95–100.

УДК: 330.322:339.727.22

JEL-класифікація: F21, L26, O32, G15

Кривенко Юлія Вадимівна,*кандидатка економічних наук, доцентка, доцентка кафедри фінансів
Університету Григорія Сковороди в Переяславі***Бізянов Вячеслав Валерійович,***здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Університету Григорія Сковороди в Переяславі*

ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ З КРАЇН ЄВРОСОЮЗУ ТА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ЕКОСИСТЕМИ

У статті досліджено теоретичні та практичні аспекти залучення інвестицій з країн Європейського Союзу як ключового чинника розвитку підприємницької екосистеми України. Проаналізовано сучасні тенденції європейського інвестування в українську економіку, виявлено основні галузеві напрями та інституційні бар'єри, що впливають на ефективність інвестиційних процесів. Розкрито роль підприємницької екосистеми як інтеграційного середовища взаємодії держави, бізнесу, наукових установ та фінансових структур.

На основі використання методів структурного, порівняльного та системного аналізу обґрунтовано необхідність удосконалення регуляторного середовища, підвищення прозорості судової системи, розвитку інфраструктури підтримки бізнесу та розширення доступу до фінансування через програми EU4Business, InvestEU, Horizon Europe та інші європейські ініціативи. Визначено стратегічні напрями підвищення інвестиційної привабливості України: цифровізація економіки, стимулювання інновацій, інституційне зміцнення та формування культури підприємництва.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний клімат, іноземні інвестиції, підприємницька екосистема, інвестиційні стимули, міжнародні розрахунки.

Yuliia Kryvenko,*PhD in Economics, Associate Professor,
Department of Finance,
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav***Vyacheslav Bizyanov,***PhD Student,
Specialty 072 Finance, Banking, and Insurance,
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav*

ATTRACTING INVESTMENT FROM EUROPEAN UNION COUNTRIES AND DEVELOPING THE ENTREPRENEURIAL ECOSYSTEM

The article explores the theoretical and practical aspects of attracting investments from the European Union as a key factor in the development of Ukraine's entrepreneurial ecosystem. Current trends of European investment in the Ukrainian economy are analyzed, highlighting the main sectoral directions and institutional barriers that affect investment efficiency. The role of the entrepreneurial ecosystem is revealed as an integrative environment for the interaction of government, business, research institutions, and financial structures.

Using methods of structural, comparative, and systemic analysis, the study substantiates the need to improve the regulatory environment, enhance judicial transparency, develop business support infrastructure, and expand access to financing through EU4Business, InvestEU, Horizon Europe, and other European initiatives. Strategic directions for increasing Ukraine's investment attractiveness are identified, including economic digitalization, innovation stimulation, institutional strengthening, and the formation of an entrepreneurial culture.

The results of the analysis confirm that the effectiveness of investment cooperation between Ukraine and the EU is determined primarily by the quality of the institutional environment, the stability of regulatory policy, the level of investor protection, and the development of the business ecosystem. The introduction of systemic reforms in these areas is key to

restoring the confidence of international business and forming a positive image of Ukraine as a reliable partner in the European market.

The development of the entrepreneurial ecosystem is a strategic tool for attracting investment, as it ensures effective interaction between government structures, the private sector, educational institutions, and innovative communities. Important conditions for its formation include the development of business support infrastructure (incubators, accelerators, coworking spaces), expanding access to financing (venture capital, grants, crowdfunding), stimulating entrepreneurial education, and creating network platforms for the exchange of knowledge and experience.

Keywords: investment, investment climate, foreign investment, entrepreneurial ecosystem, investment incentives, international settlements.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобальної економічної нестабільності та воєнних викликів для України постає завдання пошуку нових шляхів відновлення економічного потенціалу й формування стійкої моделі розвитку. Ключовим чинником цього процесу є залучення іноземних інвестицій, зокрема, з країн Європейського Союзу, що виступають не лише джерелом капіталу, але й носіями технологій, управлінських практик та інноваційних підходів до підприємництва. Однак, незважаючи на численні ініціативи у сфері інвестиційної співпраці між Україною та ЄС, ефективність реалізації таких проєктів залишається недостатньою через інституційну нестабільність, фрагментарність державної політики підтримки бізнесу, недостатню узгодженість регуляторного середовища із європейськими стандартами та низький рівень розвитку підприємницької екосистеми.

Проблема ускладнюється тим, що в умовах післявоєнного відновлення України необхідно не просто залучати інвестиції, а забезпечити їх довгостроковий ефект для розвитку малого і середнього бізнесу, інноваційних кластерів, цифрових стартапів і регіональних ініціатив. Таким чином, постає потреба у формуванні системного підходу до залучення інвестицій з ЄС, який би базувався на синергії інституційного, фінансового, освітнього та інфраструктурного потенціалу підприємницької екосистеми України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика залучення іноземних інвестицій та формування сприятливого підприємницького середовища досліджується у працях українських та зарубіжних науковців, серед яких І. С. Біла, яка розглядає інституційні бар'єри залучення інвестицій в умовах євроінтеграції [1]. Питання інвестиційної привабливості у контексті нерівномірного економічного розвитку, зокрема, з урахуванням галузевої специфіки країн ЄС, стали предметом дослідження низки українських науковців таких, як Т. О. Зінчук, М. М. Тимошенко [2], Н. В. Березняк, Л. В. Рожкова [3]. Європейська комісія (European Commission) у своїх звітах в межах програм EU4Business та InvestEU наголошує на важливості реформ у сфері управління, прозорості та цифровізації економіки як ключових передумов для інвестиційної співпраці [4]; ЄБРР (EBRD) у звіті Transition Report 2024 визначає підприємницьку екосистему як «архітектуру можливостей», яка потребує підтримки з боку держави, приватного сектора та міжнародних партнерів [5].

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо залучення інвестицій з країн Європейського Союзу з метою стимулювання розвитку підприємницької екосистеми в Україні, підвищення її інноваційного потенціалу та конкурентоспроможності на європейському ринку. Для її досягнення необхідно розв'язати такі завдання: охарактеризувати сучасний стан залучення інвестицій з країн ЄС в економіку України; дослідити основні чинники, що впливають на формування сприятливого інвестиційного клімату; визначити роль державної політики у стимулюванні підприємницької активності та розвитку бізнес-екосистеми; запропонувати напрями удосконалення механізмів залучення інвестицій з країн ЄС та інтеграції України до єдиного європейського інвестиційного простору.

Виклад основного матеріалу. Залучення інвестицій з країн Євросоюзу та розвиток підприємницької екосистеми є важливими аспектами економічного розвитку будь-якої країни та її посткризової трансформації.

Поглиблення інституційної нестабільності, посилення регуляторної невизначеності та зростання інфраструктурних диспропорцій в умовах повномасштабної війни в Україні створили загрозу для стійкості інвестиційного середовища, що зумовило потребу у переосмисленні чинників його формування та адаптації до умов посткризової трансформації [6, с. 100]. Водночас аналіз міжнародного досвіду свідчить, що стратегічна орієнтація на інвестиційну інтеграцію з країнами ЄС здатна стати каталізатором не лише для відновлення економіки, а й для підвищення її структурної конкурентоспроможності.

До основних чинників, що впливають на формування сприятливого інвестиційного клімату можна віднести:

1) політико-правові чинники: політична стабільність та передбачуваність державної політики; якість інституцій, верховенство права, захист прав власності; ефективність антикорупційних механізмів; стабільність регуляторного середовища та чіткість правил для бізнесу;

2) макроекономічні чинники: темпи економічного зростання; рівень інфляції та монетарна стабільність; динаміка державного бюджету та боргове навантаження; стабільність валютного курсу; розвиненість фінансових ринків;

3) інфраструктурні та технологічні чинники: рівень розвитку транспортної інфраструктури (автомобільні дороги, порти, залізниця); енергетична безпека та якість енергетичної інфраструктури; розвиненість цифрових технологій та телекомунікацій; наявність інноваційних центрів, технопарків, кластерів;

4) соціально-демографічні чинники: кваліфікація та компетентність робочої сили; продуктивність праці та її вартість; демографічна структура населення; рівень соціальної стабільності та якості життя;

5) зовнішньоекономічні та геополітичні чинники: міжнародна інтеграція (угоди, партнерства, членство в міжнародних організаціях); геополітична безпека, ризики та міжнародна репутація; режими торгівлі та відкритість економіки;

6) підприємницьке середовище та бізнес-екосистема: простота відкриття та ведення бізнесу; рівень конкуренції, доступність ринків; розвиненість МСП та стартап-екосистеми; доступ до консультаційних, юридичних, логістичних послуг;

7) інвестиційні стимули та державна підтримка: податкові пільги, спеціальні економічні зони, індустриальні парки; інструменти страхування інвестицій та державні гарантії; механізми державно-приватного партнерства (ДПП);

8) рівень розвитку фондового ринку та фінансових інституцій: ліквідність, відкритість і функціональність фондового ринку; наявність інструментів залучення капіталу (акції, облігації, деривативи); активність інституційних інвесторів (страхові компанії, пенсійні та інвестфонди); надійність клірингово-депозитарної інфраструктури.

Сприятливий інвестиційний клімат формується під впливом комплексу різнорівневих чинників – від політичних і макроекономічних до соціальних, інституційних та інноваційно-технологічних. Їхня взаємодія визначає очікувану норму прибутку та рівень ризиків, що є ключовими драйверами інвестиційних рішень.

Державна політика відіграє ключову системоутворюючу роль у формуванні сприятливих умов для розвитку підприємницької активності, оскільки саме вона визначає інституційні рамки, у межах яких функціонують суб'єкти господарювання. Від ефективності державних інститутів, передбачуваності регуляторного поля, стабільності податкової та фінансової політики залежить рівень інвестиційної привабливості країни та готовність підприємців запускати нові проєкти. Належно сформоване нормативно-правове середовище знижує трансакційні витрати бізнесу, мінімізує ризики та сприяє розвитку конкуренції, що є базовою передумовою активізації підприємницької ініціатив. Другим важливим напрямом виступає державна підтримка інфраструктурних та фінансових компонентів бізнес-екосистеми. Вона включає інструменти податкового стимулювання, механізми кредитно-гарантійної підтримки, розвиток електронного врядування, цифровізацію адміністративних процедур, створення індустриальних парків, технопарків, інноваційних кластерів та центрів розвитку підприємництва. Такі заходи сприяють розширенню доступу до фінансових ресурсів, підвищенню інноваційної спроможності малих і середніх підприємств, розвитку стартап-середовища та інтеграції бізнесу в сучасні ланцюги створення доданої вартості.

Крім того, державна політика забезпечує формування умов для міжнародної кооперації та інтеграції національного бізнесу у європейський економічний простір. Поглиблення співпраці з ЄС, участь у програмах EU4Business, Horizon Europe, доступ до гарантійних інструментів ЄІБ та ЄБРР, розвиток експортно-кредитної підтримки та страхування інвестицій створюють додаткові стимули для зростання підприємницької активності. У результаті державна політика не лише регулює господарську діяльність, а й виступає каталізатором формування конкурентоспроможної бізнес-екосистеми, здатної забезпечити стійке економічне зростання та інтеграцію України до європейського економічного простору.

Європейський Союз є найбільшим торговельно-економічним партнером України та основним джерелом прямих іноземних інвестицій (ПІІ). За даними Національного банку України (НБУ), станом на 2024 р. частка країн ЄС у структурі ПІІ в Україну становила понад 70 % загального обсягу (близько 30 млрд дол. США). Найбільшими інвесторами залишаються Кіпр, Нідерланди, Німеччина, Австрія та Польща.

Після підписання Угоди про асоціацію Україна – ЄС (2014 р.) і запуску Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВЗВТ) спостерігається стійке зростання ділової активності та інтеграції українського бізнесу до європейських ринків капіталу. У 2022–2024 рр. динаміка інвестицій дещо сповільнилася через військові дії, проте відбулося переформатування потоків у напрямі стратегічних та відновлювальних інвестицій – у сфері енергетики, логістики, ІТ, агробізнесу та оборонної промисловості.

За даними Європейського інвестиційного банку та ініціативи EU4Energy (2025), основні напрями інвестицій з країн ЄС у 2024–2025 рр. припадають на фінансовий сектор (21 %), промисловість (19 %), ІТ (17 %), агросектор (15 %) та енергетику (10 %).

Розвиток електронних технологій у системі міжнародних розрахунків є ключовим елементом підвищення ефективності фінансових потоків і важливим чинником інвестиційної інтеграції України з країнами Європейського Союзу. Цифровізація банківських операцій, поширення фінтех-платформ та впровадження інноваційних платіжних інструментів сприяють підвищенню прозорості, безпеки та швидкості транзакцій.

Сучасна фінансова інфраструктура дедалі частіше базується на технологіях блокчейну, цифрових валютах центральних банків (CBDC), смарт-контрактах і миттєвих платіжних системах, що дозволяє мінімізувати посередництво та знижує вартість розрахункових операцій. Європейський Союз підтримує розвиток цифрових платежів через ініціативи PSD2, SEPA Instant, TARGET2, які сприяють формуванню єдиного фінансового простору.

В Україні Національний банк активно модернізує Систему електронних платежів (СЕП), впроваджує стандарти відкритого банкінгу та бере участь у міжнародних пілотах щодо цифрового євро. Паралельно, українські фінтех-компанії (Monobank, Wise, Revolut, Payoneer) демонструють ефективність використання електронних технологій у міжнародних розрахунках, інтегруючи малий бізнес до глобальної економіки.

Розвиток цих технологій не лише забезпечує фінансову стійкість та прозорість операцій, а й підвищує інвестиційну привабливість країни, оскільки створює сучасну, надійну платіжну інфраструктуру. У перспективі електронні розрахунки стануть фундаментом для інтеграції України у європейський фінансовий простір, де цифрова безпека, інноваційність і прозорість виступатимуть основними детермінантами економічного зростання.

До основних стратегічних кроків для залучення інвестицій з країн Євросоюзу можемо віднести такі:

1. Покращення інвестиційного клімату:

Регуляторні реформи. Спростити процедури відкриття бізнесу, ліцензування, отримання дозволів тощо. Це включає скорочення кількості дозволів, час розгляду, кількість органів, які залучені до погоджень. Наукові дослідження показують, що час та складність регуляцій позитивно корелюють із рівнем іноземних прямих інвестицій (FDI).

Гармонізація правового поля з нормами ЄС – адаптація законодавства, стандартів, процедур до директив і регламентів ЄС. Це створює більшу передбачуваність для інвесторів з ЄС, оскільки вони намагаються уникати правових та регуляторних ризиків.

Захист прав інвесторів. Судова система та верховенство права: гарантії, що інвестор захищений у випадку спорів, що судова система є незалежною, ефективною, прозорою.

Інтелектуальна власність: захист патентів, торгових марок, авторських прав – дуже важливо для інноваційних і технологічно орієнтованих інвестицій.

Прозорість та антикорупційні заходи: доступ до інформації, відкритість державних закупівель, прозорість законодавства, уникнення прихованих платежів чи «неформальних» бар'єрів.

2. Фіскальні стимули:

Податкові пільги. Наприклад, в країнах ЄС часто застосовуються податкові канікули для інвестицій у пріоритетні галузі (наприклад, зелена енергетика, біотехнології, ІКТ). Також податкові кредити чи зниження оподаткування прибутку, ПДВ, імпорту обладнання.

Субсидії та гранти. Європейські програми, такі як InvestEU, Horizon Europe, фонд ЄС на дослідження і інновації, надають гранти на інноваційні проекти, R&D, стартапи. Державні програми можуть давати кошти на модернізацію виробництва, енергоефективність, цифровізацію.

3. Інфраструктурний розвиток:

Транспортна та логістична інфраструктура: дороги, залізниці, порти, аеропорти, митні кордони, спрощення логістики. ЄС має численні інструменти, напр., TEN-T (Trans-European Transport Network), Connecting Europe Facility, які фінансують великі транспортні проекти.

Цифрова інфраструктура: швидкий інтернет, охоплення 5G, оптоволоконні мережі, дата-центри, хмарні сервіси. Для міжнародних інвесторів часто критично важлива якість зв'язку та цифрової трансформації.

4. Просування країни на міжнародній арені:

Бізнес-форуми та виставки: участь у міжнародних торговельних виставках, форумах, інвестиційних конференціях, де презентуються проекти, можливості, закони, стимули. Це дозволяє демонструвати вигоди, контакти, залучати інвесторів.

Дипломатичні зусилля: економічна дипломатія, двосторонні угоди, співпраця з ЄС через механізми, напр., фонди, програми сусідства, партнерства. Участь у програмах ЄС дає імідж надійного партнера.

5. Розвиток підприємницької екосистеми:

Освіта та тренінги:

- підприємницька освіта у вищих навчальних закладах – курси з бізнес-моделювання, фінансів, маркетингу, управління ризиком;

- тренінги, воркшопи, семінари – часто за участі практиків, менторів; формування soft skills, управління командою, навички презентацій;

- інкубатори та акселератори: інкубатори та акселератори відіграють ключову роль у knowledge valorisation – трансформації наукових ідей у бізнес-продукти, створенні сталих бізнес-моделей [7].

Наприклад, університетські інкубатори, корпоративні акселератори. Наукові статті з України також підкреслюють роль акселераторів у становленні інноваційного підприємництва в країні [8, с. 89].

Фінансовий доступ:

- венчурний капітал: важливість приватних інвесторів, фондів, які готові брати ризик, інвестувати у технології, інновації;

- краудфандинг: все більш популярний інструмент, особливо для стартапів соціальної або креативної спрямованості;

- нетворкінг та спільноти. Бізнес-асоціації, клуби, конференції, meetups – важливо створити середовище, де підприємці можуть обмінюватись досвідом, знаходити партнерів, контакти з потенційними інвесторами;

- державна підтримка: державні програми, фонди, агентства, які фінансують або співфінансують підприємницькі ініціативи; програми підтримки інновацій, технологій, експортно орієнтованих бізнесів. Законодавчі реформи, що зменшують бар'єри, спрощують реєстрацію бізнесу, дозволів, оподаткування.

Залучення інвестицій з країн Євросоюзу та розвиток підприємницької екосистеми вимагає комплексного підходу. Потрібно створити сприятливий інвестиційний клімат, стимулювати інновації та забезпечити підтримку підприємців на всіх етапах розвитку їх бізнесу. Співпраця з ЄС може стати каталізатором для економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності країни на світовому ринку.

Стимули та стратегії, які позитивно впливають на залучення інвестицій завжди мають обмеження та ризики які потрібно враховувати в інвестиційному процесі на всіх рівнях, а саме:

- 1) інвестиційні стимули можуть створювати і ризик ухилення від податків чи зловживань, якщо контроль слабкий;

- 2) надмірні податкові пільги можуть знизити доходи бюджету і призвести до дефіциту, якщо не збалансовані;

- 3) залежність від іноземного капіталу може означати, що переваги йдуть за межі країни (репатріація прибутків, контроль над ключовими галузями);

- 4) інфраструктурні проекти часто довготривалі, капіталомісткі, ризики – бюрократія, корупція, зміни політичної волі;

- 5) екосистемні проекти потребують часу – освіта, культура підприємництва, мережі – це довгий процес.

Співпраця з ЄС та використання євроінституційних ресурсів (грантів, програм, фінансових інструментів) може слугувати потужним каталізатором для економічного розвитку через залучення інвестицій. Але це не просто питання грошей – ключовим є створення системи, де всі елементи (законодавство, інститути, інфраструктура, люди) працюють взаємодоповнююче. Для країни важливо поєднувати стратегічні плани з реальними діями, постійним вдосконаленням і адаптацією до зовнішніх змін.

Висновки. У контексті сучасних викликів глобальної економічної нестабільності та процесів післявоєнного відновлення Україна має історичний шанс переосмислити свою інвестиційну стратегію та забезпечити сталий економічний розвиток через глибшу інтеграцію з Європейським Союзом. Залучення інвестицій із країн ЄС є не лише фінансовим, але й структурним чинником трансформації національної економіки, що сприяє підвищенню її технологічного рівня, продуктивності праці, конкурентоспроможності та інноваційності.

Результати проведеного аналізу підтверджують, що ефективність інвестиційної співпраці між Україною та ЄС визначається насамперед якістю інституційного середовища, стабільністю регуляторної політики, рівнем захисту прав інвесторів і розвиненістю підприємницької екосистеми. Запровадження системних реформ у цих напрямках – ключ до відновлення довіри міжнародного бізнесу та формування позитивного іміджу України як надійного партнера на європейському ринку.

Розвиток підприємницької екосистеми виступає стратегічним інструментом залучення інвестицій, адже саме вона забезпечує ефективну взаємодію між державними структурами, приватним сектором, освітніми інституціями та інноваційними спільнотами. Важливими умовами її формування є розвиток інфраструктури підтримки бізнесу (інкубатори, акселератори, коворкінги), розширення доступу до фінансування (венчурний капітал, гранти, краудфандинг), стимулювання підприємницької освіти та створення мережевих платформ для обміну знаннями й досвідом.

Для підвищення ефективності залучення інвестицій з країн ЄС Україні необхідно реалізовувати комплексний підхід, який включає:

- удосконалення інституційного середовища, гармонізацію законодавства з нормами ЄС;
- підвищення прозорості, ефективності судової системи та боротьбу з корупцією;
- застосування фіскальних стимулів, спрямованих на підтримку стратегічних секторів (енергетика, ІТ, агробізнес, логістика, оборонна промисловість);
- модернізацію інфраструктури та розвиток цифрової економіки;
- активізацію міжнародної економічної дипломатії та участь у європейських програмах підтримки бізнесу.

Партнерство з Європейським Союзом у межах програм EU4Business, InvestEU, Horizon Europe, EBRD Transition Report та ініціативи Ukraine Facility створює унікальні можливості для фінансової та інституційної підтримки українських підприємців, особливо у сферах інновацій і відновлення критичної інфраструктури.

Отже, ефективна інтеграція України до європейського інвестиційного простору потребує не лише фінансових вливань, а й цілеспрямованої політики розвитку людського капіталу, технологічної модернізації та створення середовища довіри між державою, бізнесом і міжнародними партнерами. Тільки за умови поєднання економічних реформ, інноваційної культури та стабільних інститутів Україна зможе перетворитися на регіональний центр інвестиційного зростання та підприємницьких можливостей у Східній Європі.

Література:

1. Біла, І. С. (2022). Місце України у загальносвітових потоках прямих іноземних інвестицій в умовах криз різної природи. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: Економіка та управління*, 5. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-02-01>
2. Bila, I. S. (2020). Mistse Ukrainy u zahalnosvitovykh potokakh priamykh inozemnykh investytsii v umovakh kryz riznoi pryrody [The position of Ukraine in the global flows of foreign direct investments in crisis conditions of various natures]. *Problems of Modern Transformations. Series: Economics and Management*, (5). DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-02-01> [in Ukrainian].
3. Зінчук, Т. О., Тимошенко, М. М. Смарт-стратегії та інвестиційна привабливість регіонів ЄС. *Економічний prospect*. 2024. № 194. С. 120-127. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.194.120-127>.
4. Zinchuk, T. O. and Tymoshenko, M. M. (2024). *Smart-strategy ta investytsiina pryvablyvist rehioniv YeS* [Smart strategies and investment attractiveness of EU regions]. *Ekonomichnyi prostir [Economic space]*, (194), 120-127. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.194.120-127> [in Ukrainian].
5. Березняк, Н. В., Рожкова, Л. В. (2019). Європейські підходи до визначення смарт-спеціалізації регіонів України. *Наука, технології, інновації*, 2, 3-8. DOI: <http://doi.org/10.35668/2520-6524-2019-2-01>.
6. Berezniak, N. V. and Rozhkova, L. V. (2019). *Yevropeiski pidkhody do vyznachennia smart-spetsializatsii rehioniv Ukrainy* [European approaches to identifying smart specialization of Ukrainian regions]. *Nauka, tekhnologii, innovatsii* [Science, technology, innovation], 2, 3-8. DOI: <https://doi.org/10.35668/2520-6524-2019-2-01> [in Ukrainian].
7. European Commission. (2024). *EU4Business Initiative Report 2024*. Brussels: European Union. <<https://eu4business.eu>> [in English].
8. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). (2024). *Transition report 2024: Business, innovation, inclusion*. London: EBRD. <<https://www.ebrd.com>> [in English].
9. Krylovskiy, V. (2025). Problems and prospects of investment climate development in Ukraine. *University Economic Bulletin*. Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav: Pereiaslav, Ukraine, 20 (1), 100-115, <https://doi.org/10.69587/ueb/2.2024.100> [in English].
10. European Commission. (n.d.). *The role of incubators and accelerators in knowledge valorisation*. Retrieved. <<https://research-and-innovation.ec.europa.eu/>> (2025, October, 09) [in English].
11. Сак, Т.В., Івашко, О.А., Грицюк, Н.О. (2022). Роль акселераторів стартапів у розвитку інноваційного підприємництва в Україні. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*, 1(29), 87-96. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-01-87-96>.
12. Sak, T. V., Ivashko, O. A., & Hrytsiuk, N. O. (2022). *Rol akseleratoriv startapiv u rozvytku innovatsiinoho pidpriemnytstva v Ukraini* [The role of startup accelerators in the development of innovative entrepreneurship in Ukraine]. *Ekonomichnyi chasopys Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky* [Economic Journal of the Lesya Ukrainka Volyn National University], 1(29), 87-96. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-01-87-96> [in Ukrainian].